

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 kwietnia 2017 r. - nr (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., stwierdził, że miesięczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. K. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek PHU (...) z siedzibą w Ł. ul. (...) od dnia 1 lipca 2016 r. stanowi kwota 2500, 00 zł brutto.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na skutek przeprowadzonego postępowania kontrolnego organ może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało ono wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego.

(decyzja - k. 31 - 35 akt ZUS)

Odwołanie od ww. decyzji w dniu 27 kwietnia 2017 r. złożyła M. K., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji, wskazując, iż nie mogła przewidzieć swojego złego stanu zdrowia. Odwołanie od ww. decyzji w dniu 2 maja 2017 r. złożył także płatnik składek M. Z., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu podnosząc, iż interpretacja ZUS jest błędna, a wskazane wynagrodzenie M. K. nie jest wynagrodzeniem wygórowanym.

(odwołanie - k. 2; odwołanie - k. 2 sygn. akt VIII U 936/17)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc argumenty tożsame jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie - k. 5-6; odpowiedź na odwołanie - k. 4-5 sygn. akt VIII U 936/17)

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2017 r. połączono na podstawie art. 219 kpc sprawę o sygn. akt VIII U 936/17 ze sprawą o sygn. akt VIII U 935/17 do łącznego rozpoznania pod sygn. akt VIII U 935/17.

(postanowienie – k. 7 sygn. akt VIII U 936/17)

Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie kosztów wg złożonego zestawienia. Wnioskodawczyni i płatnik składek poparli odwołania i wnieśli o nieobciążanie ich kosztami.

(stanowiska stron - e-protokół z dnia 14 lutego 2018 r. - 00:21:01 - 00:29:38 – płyta CD - k. 209-210)

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny

Wnioskodawczyni M. K. urodziła się w dniu (...) W roku szkolnym 2002/2003 ukończyła Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, w roku szkolnym 2005/2006 ukończyła Szkołę Policealną w zawodzie technik administracji, 28 czerwca 2006 r. natomiast uzyskała tytuł zawodowy technik administracji. W 2008 r. ukończyła szkolenie „Zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej”. W latach 2008 – 2010 prowadziła działalność gospodarczą z zakresu gastronomii. W latach 2011 – 2012 pracowała na stanowisku sprzedawcy. M. K. posiada orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności.

(okoliczności bezsporne; umowa o pracę – k. 57; dokumentacja osobowa - k. 58 – 69; orzeczenie – k. 110 koperta; dokumentacja osobowa – k. 110 koperta; dokumentacja osobowa – k. 110 koperta)

Płatnik składek M. Z. prowadzi działalność gospodarczą PHU (...) od dnia 1 września 2010 r. Płatnik korzysta z preferencyjnych dla pracodawcy sposobów pozyskiwania pracowników w ramach funduszy unijnych, skierowania z Powiatowego Urzędu Pracy, a także z dofinansowania z PFRON, z refundacji w ramach, której zwracane są częściowe koszty wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej w przedmiotowym jej zakresie.

(wypis z (...) k. 110 koperta; umowa – k. 24; umowa – k. 25; umowa – k. 26; zeznania zainteresowanego M. Z. rozprawa z dnia 22 listopada 2017 r. e protokół (...):32:04 – 00:54:37 – płyta CD k. 191 w zw. z postanowienie - rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):04:49)

PHU (...) uzyskał w roku 2015 przychód w kwocie 64 094, 43 zł.

(PIT – k. 85 – 89)

M. K. w okresie od 2014 roku do końca roku 2017 wielokrotnie była niezdolna do pracy i przebywała na zwolnieniach lekarskich i opiekuńczych. W 2015 roku była na zwolnieniu lekarskim ponad 141 dni, w 2016 ponad 118 dni, w 2017 roku ponad 250 dni.

(zestawienie zaświadczeń – k. 206 – 208; dokumentacja medyczna – k. 182 koperta; dokumentacja medyczna – k. 184 koperta)

Wnioskodawczyni od roku 1998 r. zna się z płatnikiem składek M. Z.. Czterokrotnie podejmowali od tego czasu współpracę na podstawie umowy o pracę, początkowo na stanowisku kelnerki, następnie kucharza. Wnioskodawczyni i płatnik byli w związku partnerskim do 2010 r., mają syna - K. Z.. Wnioskodawca znał umiejętności M. K., sam jest kucharzem z dużym doświadczeniem. Od czasu ostatniej umowy, zawartej pomiędzy płatnikiem składek, a wnioskodawczynią wraz z nią równolegle pracowały 2-3 osoby do dnia 16 sierpnia 2016 r., kiedy to M. K. poszła na pierwsze zwolnienie lekarskie. Zakres obowiązków poszczególnych osób był zmienny, każdy robił to, co było potrzebne w danym momencie.

Płatnik składek M. Z. zatrudniał w 2015 r. na stanowisku kucharza A. O. ze skierowania Powiatowego Urzędu Pracy z wynagrodzeniem wskazanym przez PUP w kwocie 1750 zł brutto na cały etat, a także w 2017 r. I. U. z wynagrodzeniem 2000 zł brutto także na cały etat.

(umowa o pracę – k. 194 koperta; skierowanie - k. 194 koperta; zeznania wnioskodawczyni M. K., rozprawa z dnia 22 listopada 2017 r. e protokół (...):01:45 – 00:32:04 – płyta CD k. 191 w zw. z postanowienie - rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):04:49; zeznania zainteresowanego M. Z. rozprawa z dnia 22 listopada 2017 r. e protokół (...):32:04 – 00:54:37 – płyta CD k. 191 w zw. z postanowienie - rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):04:49; zeznania wnioskodawczyni M. K., rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):10:35 – 00:15:48 – płyta CD k. 211; zeznania zainteresowanego M. Z., rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):15:48 – 00:21:01 – płyta CD k. 211; dokumentacja medyczna – k. 182 koperta)

Pismem z dnia 24 czerwca 2016 r. Powiatowy Urząd Pracy skierował z PFRON M. K. do pracodawcy PHU (...) z wynagrodzeniem 2500, 00 zł.

(skierowanie – k. 110 koperta)

Orzeczeniem lekarskim z dnia 30 czerwca 2017 r. dopuszczono wnioskodawczynię do pracy na stanowisku kucharz wobec braku przeciwwskazań.

(orzeczenie – k. 110 koperta)

W dniu 30 czerwca 2016 r. M. K. zawarła z PHU (...) reprezentowaną przez A. O. umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na czas nieokreślony z wynagrodzeniem 4 500,00 zł brutto miesięcznie na stanowisku kucharz. Wnioskodawczyni została poinformowana o warunkach zatrudnienia dla pracownika W dniu 1 lipca 2017 r. M. K. została przeszkolona w zakresie bhp.

(umowa o pracę – k. 110 koperta; informacja – k. 110 koperta; zakres obowiązków – k. 16; karta szkolenia bhp – k. 110 koperta)

Od dnia 16 sierpnia 2016 r. do dnia do dnia 19 kwietnia 2017 r. wnioskodawczyni była niezdolna do pracy, w zasadzie w sposób ciągły, w następujących okresach także przebywała na zwolnieniach lekarskich z dużą częstotliwością z powodu stałych problemów zdrowotnych.

(zestawienie zaświadczeń – k. 206 – 208; dokumentacja medyczna – k. 182 koperta; dokumentacja medyczna – k. 184 koperta)

W czasie nieobecności M. K. jej obowiązki przejął płatnik oraz osoby, z którymi współpracowała ona przed okresem niezdolności do pracy. Pracownicy nie otrzymali zwiększonego wynagrodzenia za przejęcie obowiązków M. K.. Wnioskodawczyni M. K. po upływie niezdolności do pracy powróciła do pracy. Aktualnie pracuje, jako główny filar firmy, z uwagi na brak innych pracowników oraz fakt, iż płatnik składek przebywa na zwolnieniu lekarskim. Pracuje w godzinach 7:00 – 17:00, zajmuje się gotowaniem, zamawianiem towarów. Z uwagi na dużą ilość pracy prawdopodobnie zatrudniony zostanie drugi pracownik.

(umowa o pracę – k. 194 koperta; skierowanie - k. 194 koperta; zeznania wnioskodawczyni M. K., rozprawa z dnia 22 listopada 2017 r. e protokół (...):01:45 – 00:32:04 – płyta CD k. 191 w zw. z postanowienie - rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):04:49; zeznania zainteresowanego M. Z. rozprawa z dnia 22 listopada 2017 r. e protokół (...):32:04 – 00:54:37 – płyta CD k. 191 w zw. z postanowienie - rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):04:49; zeznania wnioskodawczyni M. K., rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):10:35 – 00:15:48 – płyta CD k. 211; zeznania zainteresowanego M. Z., rozprawa z dnia 14 lutego 2018 r. e protokół (...):15:48 – 00:21:01 – płyta CD k. 211; dokumentacja medyczna – k. 182 koperta; dokumentacja medyczna – k. 184 koperta)

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy miesięczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne M. K. z tytułu zatrudnienia

w PHU (...) roku stanowi kwota zadeklarowana w umowie o pracę, czy też ustalenie wysokości wynagrodzenia wnioskodawczyni było dokonane jedynie w celu znacznego podwyższenia podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Sąd częściowo odmówił wiary zeznaniom wnioskodawczyni i zainteresowanego w zakresie, iż zainteresowany nie wiedział o stanie zdrowia wnioskodawczyni i fakcie, iż będzie ona wymagała leczenia. Wskazać należy przede wszystkim, że M. Z. i M. K. byli w związku, z którego mają syna – K. Z.. Trudno jest zatem uznać, że rodzice, nawet niezamieszkujący ze sobą, ale wychowujący wspólnie dziecko nie mają podstawowej wiedzy o stanie swojego zdrowia, tym bardziej w sytuacji, w której wcześniej współpracowali ze sobą na co dzień. Podkreślić należy, że wnioskodawczyni jest osobą z lekkim stopniem niepełnosprawności i ma stałe schorzenia, o czym z całą pewnością płatnik składek wiedział. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że płatnik zatrudniał różne osoby na stanowisku analogicznym, co M. K. – kucharza, nie mniej jednak żadna z tych osób nie otrzymywała tak wygórowanego wynagrodzenia, jak M. K.. Trudno wobec powyższego uznać, że motywacją wskazania w umowie tak wysokiego, o niemal połowę wyższego niż to ze skierowania PFRON, wynagrodzenia M. K., nie było zwiększenie wysokości podstawy wymiaru składek w związku z jej stanem zdrowia, o którym płatnik składek bezspornie wiedział. Stwierdzenie przez wnioskodawczynię w odwołaniu od decyzji ZUS, iż nie wiedziała ona o tym, że stan jej zdrowia się pogorszy, wydaje się nieprzekonujące w świetle tego, że jeszcze przed podjęciem zatrudnienia u płatnika, wnioskodawczyni w ciągu roku przebywała wielokrotnie na zwolnieniach lekarskich, w ilości przekraczającej znacznie 100 dni w ciągu każdego roku.

Zarobki ustalone przez strony w kwocie 4 500 zł, mając na uwadze zakres obowiązków M. K., ale także jej wykształcenie, oraz kwotę proponowaną przez Powiatowy Urząd Pracy były nieadekwatnie wysokie. Bez wątpienia miało to na celu jedynie zwiększenie wysokości podstawy wymiaru składek, a kwota ta była rażąco niewspółmierna, zarówno do zarobków pozostałych pracowników, ilości jej obowiązków i faktu, iż podczas jej nieobecności obowiązki przejął płatnik składek oraz pozostali pracownicy, którzy nie otrzymali podwyżki mając do wykonania obowiązki swoje i częściowo ubezpieczonej.

W zakresie przedmiotowego sporu istotną informacją dla Sądu był także roczny przychód M. Z. za rok 2015 wynikający in extenso z PITu, który to wyniósł 64 094, 43 zł. Trudno przyjąć wobec powyższego, iż M. Z. przy takim przychodzie rocznym zamierzał wypłacić M. K. 54 000 zł w ciągu roku.

Sąd chciał z urzędu przesłuchać posiłkowo osobę zatrudnioną na stanowisku stażysty – S. T., jednak z uwagi na brak stawienia świadka, ale przede wszystkim na ustalenie pełnego obrazu zaistniałej sytuacji na podstawie już zgromadzonych dowodów, odstąpiono od przesłuchania S. T..

Tak zgromadzony materiał dowodowy był spójny i wiarygodny, a przede wszystkim wystarczający aby dokonać jego oceny i rozstrzygnięcia sprawy. Sąd mógł zatem dokonać ustaleń co do zakresu obowiązków wnioskodawczynie na zajmowanym stanowisku i adekwatności do nich wskazanego w umowie o pracę wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje

Odwołanie nie jest zasadne i jako takie skutkuje oddaleniem.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art.12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tj. z dnia 7 lipca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383) pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa tj. z dnia 22 czerwca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1368) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

Z kolei art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 ww. ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Jak wynika z powołanych wyżej przepisów wysokość wynagrodzenia uzgodnionego przez strony stosunku pracy ma na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych istotne znaczenie z uwagi na to, że ustalanie podstawy wymiaru składki z tytułu zatrudnienia

w ramach stosunku pracy następuje w oparciu o przychód, o którym mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a więc w oparciu o wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, czy różnego rodzaju dodatki, nagrody, premie itp. Umowa o pracę wywołuje zatem nie tylko skutki bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, również w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki, co

w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. Oznacza to, że ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, a więc nie tylko z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), ale także przez pryzmat interesu publicznego.

Według art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ZUS wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 roku, III UK 7/09, LEX nr 509047, a także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, OSNP 2005, Nr 21, poz. 338 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007 roku, III UK 30/07, publ. LEX nr 896060).

Co istotne, zgodnie z art. 78 kodeksu pracy wynagrodzenie za pracę powinno być tak ustalone, aby odpowiadało w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymaganych przy jej wykonywaniu, a także uwzględniało ilość i jakość świadczonej pracy.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia, czy miesięczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne M. K. z tytułu zatrudnienia w PHU (...) stanowi kwota zadeklarowana w umowie o pracę, czy też ustalenie wysokości wynagrodzenia wnioskodawczyni było dokonane jedynie w celu znacznego podwyższenia podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, Sąd ustalił, że płatnik składek M. Z. zatrudnił swoją byłą partnerkę, matkę swojego syna – M. K. chcąc współpracować z zaufaną osobą, która ma doświadczenie i której umiejętności zna. Podkreślenia wymaga jednak, jak wskazano wyżej, iż płatnik składek i ubezpieczona mają dziecko i naturalnym wydaje się chęć udzielenia wsparcia sobie nawzajem, nawet kiedy nie pozostają już w związku, ale z uwagi właśnie na dziecko i jego byt. Co istotne, wnioskodawczyni jest także osobą o lekkim stopniu niepełnosprawności i ze schorzeniami o charakterze stałym. Sąd przyjmuje umiejętności wnioskodawczyni w zakresie gastronomii i wzajemną chęć pomocy, oraz fakt, iż lepiej jest zatrudnić osobę znaną niż całkiem obcą, nie mniej jednak w przedmiotowej sprawie wynagrodzenie M. K. w kwocie 4500, 00 zł, w ocenie Sądu, stanowi kwotę rażąco niewspółmierną i taką, która ma na celu wyłącznie właśnie zwiększenie podstawy wymiaru składek, a co za tym idzie, tzw. "obejście" ustawy.

Mając na uwadze okoliczności w postaci wynagrodzenia wszystkich innych kucharzy, których zatrudniał M. Z., a których wynagrodzenie było znacznie niższe niż M. K. nie sposób uznać adekwatności powyższego wynagrodzenia ubezpieczonej. Ponadto, M. Z., celem zmniejszenia wydatków, korzysta z różnego rodzaju refundacji i możliwości dofinansowania i nielogicznym byłoby gdyby w tej sytuacji, przy rocznym przychodzie za rok 2015 w kwocie 64 094, 43 zł, roczna wypłata ubezpieczonej wynosić miała 54 000 zł. Przebywanie przez wnioskodawczynię na zwolnieniach lekarskich spowodowało, że to obciążenie finansowe zostało przerzucone na ZUS i tak naprawdę, od początku zatrudnienia wnioskodawczyni miała zaledwie kilka razy wypłacone wynagrodzenie za pracę. Resztę stanowiły zasiłki chorobowe.

Wnioskodawczyni ma doświadczenie w gastronomii, współpracowała już wcześniej z płatnikiem składek, nie mniej jednak Sąd nie zna praktyki w której pracodawca mający takie przychody roczne ustala tak wysokie wynagrodzenie dla pracownika, co w skali roku stanowi większość jego przychodów. Co istotne, żaden inny kucharz u płatnika składek nie otrzymywał tak wysokiego wynagrodzenia co wnioskodawczyni, zaś z uzyskanego przychodu należało pozostałym pracownikom także wypłacić wynagrodzenia oraz wygenerować dochód dla samego płatnika.

Istotną okolicznością w niniejszej sprawie był także fakt, iż pozostali pracownicy, podczas nieobecności M. K. przejęli częściowo jej obowiązki i w związku z tym pracodawca w ogóle nie zwiększył ich wynagrodzenia.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Łodzi, w orzeczeniu z dnia 25 marca 2015 r. sygn. akt III AUa 156/14, ustalenie wysokiego wynagrodzenia tylko w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego ocenić należy jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Tego rodzaju działanie odbywa się kosztem innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych i nie zasługuje na ochronę prawną. Jest to działanie naruszające zasadę równego traktowania ubezpieczonych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało ono wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005r., II UK 16/05, OSNP 2006/11-12/191). Stosownie do art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przyznanie ubezpieczonej wygórowanego wynagrodzenia jest nieważne z mocy art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i nie może stanowić podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne na podstawie art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 w związku art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 4 pkt 9 ustawy systemowej.

Wobec powyższego, należy stwierdzić, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. słusznie postanowił, że od dnia 1 lipca 2016 r. miesięczną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. K. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek PHU (...) z siedzibą w Ł. ul. (...) od dnia 1 lipca 2016 r. stanowi kwota 2500, 00 zł brutto.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c., oddalił odwołanie, zaś na podstawie art. 98 k.p.c. zasądził od M. K. i M. Z. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po 180 złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy rozstrzygnął w punkcie 2 sentencji, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 102 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów, albo nie obciążać jej kosztami w ogóle.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe oznacza, iż sądy mają swobodę przy rozstrzygnięciu o zwrocie kosztów procesu, gdy stosowania zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. (odpowiedzialności za wynik procesu) nie można pogodzić z zasadą słuszności. Jego zastosowanie przez sąd musi być więc oceniane w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu (lojalność i racjonalność strony w zakresie podejmowanych czynności procesowych), jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.).

Z tego powodu Sąd Okręgowy zasądził od wnioskodawczyni i płatnika na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., działającego w toku postępowania przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nie obciążając wnioskodawczyni i płatnika tymi kosztami w pozostałej części.

Na kwotę tę złożyło się wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego, ustalone w oparciu o § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

Wskazać należy, że w dacie wniesienia przedmiotowej sprawy do Sądu, spraw o podleganie ubezpieczeniom społecznym nie można było zaliczyć do kategorii spraw o świadczenia z ubezpieczenia społecznego w rozumieniu § 9 ust. 2 powołanego rozporządzenia i dlatego w tych przypadkach zachodzą podstawy, aby koszty zastępstwa procesowego były wyliczane według wartości przedmiotu sporu. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego należało wyliczyć na podstawie wartości zaległych składek za okres, za który ustalono podstawę wymiaru składek (por. uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) Spraw Publicznych - zasada prawna z dnia 20 lipca 2016 r. III UZP 2/16, Legalis nr 1472916).

W rozpoznawanej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosiła ponad 10.000 złotych i dlatego pełnomocnik ZUS wniósł o zasądzenie od wnioskodawczyni i płatnika po 3600 złotych kosztów zastępstwa procesowego.

Zdaniem Sądu należało jednak odstąpić od obciążania strony odwołującej w całości tymi kosztami. Należy mieć na uwadze okoliczność, że sprawa jest z zakresu ubezpieczeń społecznych i ustawodawca w licznych przepisach zagwarantował stronie odwołującej szerokie prawo do Sądu, wyrażające się min. w tym, że nie ma opłat sądowych.

Zdaniem sądu obciążenie strony przegrywającej spór z organem rentowym w całości kosztami zastępstwa procesowego podważa zasadę zaufania obywatela do państwa. Strona nie może ponosić nieproporcjonalnie wysokich kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu państwa i to w sytuacji, gdy obowiązek poniesienia tych kosztów wynika z uchwały Sądu Najwyższego, a nie z przepisu prawa.

Szanując orzeczenie Sądu Najwyższego, Sąd, w oparciu o art. 102 kpc nie obciążył przegrywających tymi kosztami ponad zasądzone kwoty.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem i pouczeniem doręczyć wnioskodawczyni.

A.L.